

Litterär Tidning.

N:o 14.

Lördagen den 16 Februari.

1939.

Nefrolog.

Karl August Nicander föddes i Strengnäs d.
20 Mars 1799, student i Uppsala 1817, Fil. Mag. 1824, E. O.
Cancellist i K. Krigsexp. 1823, Copist 1825. Gjorde en resa
till Italien 1827, understödd af H. K. H. Kronprinsen. Död
Febr. 1839. — N. uppträdde först 1819 såsom skald i
Kalender för Damer för 1820, hwarefter följde:
Runeswårdet 1820, Fjärilar från Pinden och
Linda i Blomsterkorgen 1822, Rosalfs Lefnad
och död 1823, Runor i Iduna 1824, Dikter 2 H. St.
1825, 26; Markos Bottaris 1826, Nyra Dikter 2
H. St. 1827, Minnen från Södern, efter en resa i
Danmark, Tyskland, Schweitz och Italien 1 d. 1831; He-
sperider; Lejonet i Öken. I Swea, Heimdal,
Hebe, Winterblommor, Fosterländska bils-
der, Pittoreskt Universum finnas åfven poemer af
Nicander. Han har åfven wäl översatt Othello och
Jungfrun af Orleans.

Nicander innehar såsom lyrist beskrifwande Skald inom
var vitterhet ett rum bland dem af första ordningen och wo-
re åtven för hvarje annat land en prydnad, om man ser på
fantasiens uppighet, tonens lyftning, det poetiska språkets full-
ändade renhet och prakt, schildringarnes glans och sydländska
färg samt framställningens åtfärdighet och popularitet. — Han
war en ålstvärd, intressant och tresig personlighet. En Skalds
personliga lif angår ej allmänheten, annars kunde man säga,
att Nicander i Italien med deh dolee far niente fann sitt
egenliga jordiska hem såsom skald och att han efter hemkom-
sten längrade tillbaks till Toscos fadernebygd från Norden,
"det fulna landet för den jerngråa prosan," såsom wiha mer
syd- än nordländska skalder så ofta kalla Sverige. Nicander
sökte med tillhjelp af fantasi och drufwans mus i ett gladt
lag framtrolla ett efterspel af der fordna hesperiska skaldeflyver.
Man kunde åtven säga att han i sade sig lämna sin storhet.
Dock! skalder och lärde är af gammalt kände för att vara öm-
täliga om sin åra, hvilken of oftast är deras enda egendom.
Men wi wilja ej längre uppehålla läsaren med Inledningen

till fölande sköna skildring af Falsten genom en annan, i det
fullt närbesläktad, Skald, Studeranden Rybom, Byrons och
Aminas sångare:

Vid Nicanders Graf.

Med kärlek, eld och dikt i s a m m a hjerta
En nordisk skald nyss på sin dödsbädd låg,
Och skingrade med välljud all den smärta,
Som, lik ett skum, flöt på hans lesnudsvåg.
Det var Nicander — främlingen i Norden,
Som egde intet, blott sin sång på jorden.

Mitt fosterland! Du har ju hört hans toner,
Och pröfvat deras rus, och ändå glömt
Den fusteson till en af diktens throner,
Som gaf dig allt det skönaste han drömt;
Hvars själ var, fast i trånga kedjor sluten,
Ett himmelskt barn, som lekte i minutern.

*S i n kärlek har han sagt dig tusen gånger!
Kring allt stort du bär uti din famn
Liksom ett heligt blodsband går hans sånger,
Och först och sist ikring din Oscars namn.
Du var hans hjälte, kungen son! — fullborde
Hvad goda Nornor om din framtid orda.*

I dessa forskningens och diktens lunder
Han växte upp till både skald och man;
Med harposläg han mätte dagens stunder,
Hans snille lekte och hans hjerta brann,
Och segerkrönt uppdå Parnassens höjder
Han delar med Vitalis Snillets fröjder.

Och se'n han följer enslingen i öknen,
Som blixt och solsken i sitt öga bås
Som med satirens udd skar mögontöcknen,
Och en trofé från hvarje valplatz tar;
Hvurs djup af allvar var ett djup af löje,
Hvars strid och lief var ett olympiskt näje.

*De gingo; -- men Vitalis gick åt grafven,
När "sista bladet föll" i hoppets vår,
Och ensam med sin sång och pilgrims-stafven
Nicander än en stund i lifvet går,
Och ristar Runor, brinnande Sonetter,
Der han sin egen själ till thema sätter.*

*I sorg, bredvid sin florbetäckta luta
Han, Norden's Tasso, sjöng sin faders död,
Och hela Sverige gick att tårar gjuta
Vid denna Nordsång af hesperiskt glöd —
Han sjöng, den svanen, sina egna öden:
Hans liff var suck och poesi var döden!*

*Med trones oriflamma uti handen
Hos Schillers "Jungfrau" han vid bären står
Och sätter hvad hon såg i ljusa landen
Uti en sång af både fröjd och tår.
På ögats eld-grund sågs en kärlek throna,
Djup som Othello, ljuf som Desdemona.*

*Det finns ett land, uti hvars fromma dalar
Ett folk af barn ibland reliker går;
Der lifvets dröm besjungs af näktergalar,
Der konst och skönhet stå i evig vår,
Der tärnans dunkla eld, som drusvan, rusar,
Der allt ting älskar, och der allt förtjusar.*

*Kennst du das Land? — Han trifdes der
så gerna,
Der var han en gång lycklig, rik och säll;
På denna himmel brann den Venus-stjerna,
Som log i dunklet af hans sista kväll,
Ett arf han förde hem från dessa tider:
Tack, ädle skald, för dina Hesperider!*

*Hur djupt du kunde älska, tro och lida —
Du var sjelf Alrik, första ridearen;
Och Runesvärdet ligger vid din sida
Förkrossadt — lyfles aldrig mer igen;
Du tog det med dig, kämpe, uti jorden,
Och det och dig jag helgar dessa orden.*

under ett bildrikt och af de schönaste metaforer pryd språk, hvilcas allegoriska betydelse är fasten, men poesien är endast dess sauce.

Men, ingenting är så obekändt som det begrepp man gör sig om framtidens poesi. Man säger: nu är det slut med poesien, hon förlorar sig mer och mer, hon försinner. Sedan polisen blandar sig i alt och ingriper i samhällets mest intima förhållanden, håller sig poesien ej mer uppe, är ej mera möjlig: inbillningens flugghilder fly, och ingenting ovanligt skall ega rum. Farwäl med alla nöjen! lefwe prosan! och dermed punkt. — Men andra säga: poesien är icke utrotad från jorden, fast styrelsens hand är nog tung och hård; men, sen, hon är uttömd. Skön-andar af alla slag och alla nationer hara arbetat så mycket och uppfunnit så mycket att ingensting återstår att göra, intet nytt att skapa, ej ett ord att säga på poetiskt manér, som ej tusen gånger är sagdt och omsagdt. Hvad parti skall man taga? tiga eller tala rena prosan.

Detta domslut af den litterära mobben betyder dock ingenting, ty det är ej hwilande på saunningens grund. Menniskosnillet har så rika och outömliga förrader, att framtidens kan glädja sig med det huswaste hopp att få schön konst, som är lika ny som lysande, och en poesi, hvars område samhällets politiska styrelse, om det rått förstår det allmänna båsta, aldrig skall krigsfåra, emedan den för nationerna skall vara både sann och välgorande.

Frukten att poesien skall gå under och för alltid försinna från jorden, har sin grund i ett alltsför inskränkt begrepp om poesiens verkliga väsende. Man tror icke att den existerar eller kan existera annat än under wiſa former och under wiſa redan utmåttta willkor; så att, när en gång dessa former blifvit froshade och förförda, man troer att all poesi är förlorad, när man ser den art förlora sig, som man har ansett för den enda och uteslutande sanna. — Men det är icke så. Wär tids poeter äro wid trappan upp till ett stort palats; dess arkitektur är förtrollande, men porten är ännu stängd: de äro wid bortjan af en litterär epok, en tid, född af föregående sekel, och ett ganska ordentligt tillkommet resultat af förgångna former och saker. Poesien skall pånytföddas: hon skall antaga ny stämpling, hon skall wiſa sig i ett nytt tillstånd, men som är en nödvändig följd af sordna combinationer. Det kan lona mödan att se karakteren af denna öfwergångsperiod.

Medeltidens konst med sin vidunderlighet, sin kärlek för inbillade underwerk och pretenderade storheter, har kommit till oss och vill göra sig gällande ännu, genast när det är fråga om en poesi af den högre lyftning, utan hvilken ingenting kan vara betydande inom konsten. Men wär tids smak uppreser sig mot alle som har falska pretentioner; och det är just mot det vidunderliga och inbillade i konst, som den reser sig. Den tycker om väl berättade under, men icke falska under. Den tycker om entusiasmen, men den vill att den skall vara en simula förfärlig. Den är en förklarad siende till alla compositioner utan grund; den förlösigar somma fraser, och begäbar ett språk, som pretenderar att vara ädel, men som endast är ett tomt suack med kalst hjerta. Just dersöre är tidsandan på wagen att förföra, utrota, utplåna, tillintegöra. — Akt! hvilket wildt skädespel! hvad skräcklig ut-

Lärdoms- och Snille-Prof

för en Profesjon i Ästhetik vid Lunds Universitet.

N. II.

Hufwudkarakteren af Framtidens poesi.

Försök af

Carl Johan Ludvig Almqvist.

Ordagranne öfversättning från Franskan.

Ingenting är så obekändt som poesiens begrepp. Hvad är poesi? man säger: det är vers; versification, se der Faldefonsten. — Men andra säga: Ingalunda! poesien är sammansättningen af alt det ideella i verlden, taflan af alt det himmelska: den är en framställning af saunningen, men fördold

sigt! Man plågas; men man tager misse om tidens sanna känslor, när man tror att det är fråga om att utrota allt ädelt, allt upphöjd, allt underbart ur poesien; det är dock endast fråga om ett underbart, som är chimeriskt. Likaledes bedräger man sig, om man fruktar att fantasien skall rymma ur sön konst; detta krig vänder sig mot drömda fantomer, frukter af en dum förmadan och en inbillning, utan all riktig kännedom om mänskan och naturen.

Men för att fatta tidens siftnings, behövwas rena känssor och det starkstingaste och fördomsfrämste omdöme. För salongernas gäckar astlöjar sig icke gatan, som är så inwecklad; och deras esemera snack, hvilka föra dagens talan, är icke seklets.

För att undersöka hufvudkarakteren af det tillstånd, hvare poesien befinner sig för närvarande, måste man börja med den anmärkningen att tidens mission är twåfaldig. Först negativ: den söker bekämpa fördomar och falska begrepp, som ha sin grund i okunnigheten om mänskan och sakernas sanna tillstånd; den vänder upp och ned på af gammalt stadgade reglor, misshandlar den gällande ordningen i konsten, och försämrande allt djup och allt underbart och der icke seende annat än chimerer eller misstänkande der ett doldt charlataneri, söker den tingens yta och tycker blott om det yttre, det plana, platta, och blott det, som sticker hvor man i ögonen. Se der den förstörande mission, som föregår ombyggnaden; det är den förfärliga öfvergängsepoken. Men sedermora kommer den andra, positiva perioden: konstens nya ordning behöfwer en verkligheiter, poesien behöfwer å ny under — — — men sann. — När? Widare i texten. — Wist är det naturligt att hvarje konstwerk söker uttrycka det sätta på ett intressant sätt och på en underbar sätt, emedan den ej kan hoppas att intaga oss och leda oss till en öfvergående glädjes hufwa mysterier, utan att derwid begagna en hemlig magi. Men det underbara kan vara af två slag. Om det är grundadt på rent imaginerad basis, d. w. s. om det ej har sin grund i sakernas verkliga tillstånd, är det icke underbart i sig hufst; och den magi, som deraf är resultatet, är endast ett täffspelari utan verklig styrka; det är en affecterad och bedräglig magi, som endast roar de okunniga under det det gryclar med dem. Men poesien är då ett bedrägeri; och som för öftrigt ger en esemerrist waraktighet å de werk, den framalkrar, och hvilka uppslösa sig i dumster för mänskornas ögon, ju mera upplysta de bli. Jag försäkrar ånnu en gång, hon är ett bedrägeri; men deraf följer icke att poeten, som tillställt detta bedrägeri, är hufst en bedragare: Gud bewars: han kan hufst vara dragen vid näsan af sin tid, som han mälar på god tro, och hans werk kan intressera oss såsom ett historiskt factum, såsom ett papper. Af detta slag är osta medeltids-Teier, Wisor, Romaner, riddarsagor, fulla af verhördta under, som ej kunna annat än väcka fratt. Vi är förtiusta öfwer kärlekens, entusiasmens, religionens anda, hwaraf dessa legender, Sir-wenter, Kröniker ärö fulla: vi ärö hänyckta af en oflydig fångmös föllynta sätthet, naiva min, och rena panna. Men de dater hon berättar oss ärö ej blott inbillningens foster, de ärö åfwen omöjliga fictioner och af ren nullité. Se der hvad som förrretar, hvad som särar oss och det som så oppledsnar oss, att vi med wederwilja sätta dessa åfsliga dikter i bibliotheks amanuensernas händer, på det de må begräva dem i litteraturens grifthwalf. Det är dock frada: vi lemna dessa poesi, under det vi swälja en tår. Problemet, som skall lösas,

är alltså: att rena konsten från widunder: att borttaga hvad som egentligen är omöjligt, onaturligt, opassande, omenligt: men räddande det ädla, listiga och till och med fantastika — så wida det låter sig göra genom en djurf och finfinsig melanekolis sublima ironi. Widare att framställa allt så som det är: en enkel method, men som har till följd taflor fulla af verkliga under — — — emedan i hufwa werket allting är underbart i och för sig.*)

Det är så som af den råttmisa, som man gör hvarje åmne, en sann magi födes, som berusar oss under det den undervisar oss, och som undervisar oss under det den för oss till det djupa och omvälvliga sköte, der Guds ande regerar en rått kälek till alla och allt. — Man här sett att det var twå saker att observera: saker att borttaga och saker att rädda. Dessa båda saker motsvara vår tids dubbla mission, om hvilken jag nyss talat.

De föregående och förberedande werkningarne för den epok, i hvilken vi befina oss, går längt tillbaks i förflutna tider. Man måste söka dem i humoristers komiska arbeten, hvilka hafva vänt udden af sin satir mot litterära willfarelser, och särdeles mot poesiens eller snarare poeternas mistag. Satiriska och sceptiska compositioner finnas redan hos Chineser och Juder: man ser mindre deraf hos Araberna och nästan intet hos Hebrewerna (undantagandes, mähända, Cohenet, full af en nästan universell ironi). Aristofanes, hos Grekerna, märkte de mistag och den falska känslan hos Eurypides: han tillkännagaf dem på ett snällrikt och nog sondersitande sätt. Allt detta omtala vi blott historiskt och exempelvis; ty känslan af det sätta i vår själ, grundad på kristna tron, har sin egentliga botten i medeltidens konst, som är oss närmast, och hvarifrån vår poesi bör utgå utan att behålla dess fel. Ibland arbeten, som med sin och kraftig satir bortspritt dessa fel, kan företädet ges af Cervantes' Don Quixote; Rabelais har nästan gjort samma tjenst å Transmännen. Riddaren af Mancha och jätterne Gargantua och Pantagruel hafwa uppfyllt

* Den första fördomen har varit att man för att göra något underbart måst tillägga något som var lögner för föremålen verkliga form och väsende t. ex. horn, wingar, oerhörd förmögenheter o. s. v. Den andra fördomen (som ej ännu nog allmänligent blifvit förfogad) är att man måste upprega altt anspråk på det underbara, och föriaga det fråt konsten, emedan det ej ystrar, enligt påstående, tingens sanna förhållanden. I hufwa werket ärö noveller och romaner, som pikera sig af att vara af en fullkomligt naturlig prägel, utan altt underbart, altt behag och altt intressé. Men dessa grofwa compositioner måla nog osta föremålen endast viltig och skef: de göra sällan rättvisa åt de saker, som de behandla: deras lögner består ej deri att de tillägga föremålen falska förmögenheter, såsom den förra fördomen, utan i den origitäga dager, i hvilken de ställa sina taflor, i den incorrepta teckningen och i mindre noggranna, rigriga och finnrika situationer. Den tredje peroden bör vara det underbara återställande, bestående i en ren och näst framställning af ringen såsom de i sig ärö. Endast Gud kan detta absolut, deraföre kan endast Gud uppenbara det absolut underbara. Men vi andra närmra oss detta underbara i samma mån som vi göra försök till en correct teckning, och som en riktig kärlek till alla och altt leder os och utbreder sig öfwer våra arbeten.

verlden med kraft; de hafwa haft en hop esterapare: men detta betydder mindre än det allmänna och djupa intryck, som gjordes i affeende på det vidunderliga i Medeltidens skaldesköft. Anmärkningsvärt är att Rabelais och Cervantes protest mot den falskt-romantiska poesien är samtidig med Luthers och hans efterföljares religions-protest mot den falskt-kristna tron.

(Forts.)

Utländsk Litteratur.

George Sands eller Madame Dudevants underliga franska romaner Jaques, Indiana och Nunman o. Altrisen hafwa följande innehåll.

Jaques, en redan 53-årig och i Kärleksöfventyr förfatnen officer från kejsartiden, får lust att åka en väg Fernanda, en gansk ung, oskuldsfull och ädel flicka. En gammal soldat varnar henne: "Ni kan vara stolt öfwer att hafwa fångslat falken; det är rossogel, som slog ned på duhsintals sådana rapphönor som Ni. Men nu sitter han tåmd och med kappy för ögat på en flickas hand; klypp af fjädrarne litet, anars flyr han." Jaques uttrycker för sin fostersyster Sylvia ett frukoligt förälskelse. "Jag tror ännu altid, att äktenkapet är en af de odiosaste inrätninna: jag twiflar dock ej, att det, om memiskoläget en gång fir nog förnuft och rättfinnighet, skall upphäwas. Då skall i des ställe komma ett mestligare och ej mindre heligt band, och barnens existens skall ej sakna borgen och trygghet, utan att ewiga bojar dersöre påläggas föräldrarnes frihet." Jaques hatar äktenkapet och beslutar sig dock för giftermål. Småningom börjar han dock ledsna. Han kallar till sig Sylvia, som följes af Octave, en ung man, som älskar henne, men som plötsligt wänder sin böjelse till Fernande, som dock beswarer hans låga. Det går längt, man försöker att skilja sig från hvarandra, men förgäves. Mannen är nog artig att resa bort, äföre klyfver hvar natt in genom förfret. Man hetsar hundar på honom, men han undkommer. Den skandalösaste scenen är alla är ett besök af Fernandes mor, som tror att Sylvia är Jaques' mätres och han gillar hennes äktenkapsbrott, för att kunna skiljas från henne; Jaques skrifver ett brev till Octave, med anbud att återlämna Fernande, om hon ville bli äkta man i hans ställe; läter lasten i sitt hus förfara. Skilsmesa payrkas icke. Till slut fastar sig Jaques i en avgrund, för att vara ett försöningsoffer för Fernandes och Octaves synd. Hvarad förfnuft och lidelighet!

Indiana, en ung fra åt en gammal fransk öfwerste, förläst sig i Raymon, en ung adelsman. Denna hade lagt försät för hennes södra kammarpiga Nuna, blifvit sårad en mätt af öfwersten och sedan stött i hans hus. Raymon besvarar Indianas lägor, herdefunden förliggår, hvarunder Indiana försunker i mäntgård. Snart ser man Raymon i Nunas armar. Slutligen öfverraskas de af Indiana, som nu förfäktar honom. Nuna, nu hafwande, fastar sig i sön. Efter försöket sig Indiana med älskaren, sön under manuens strämvare nättligen uppvaktar, underdet en kuñ, engelsmannen Ralph,

sår wakt. Raymon blir till sitt mätt på den fänslohuska qvinnan, men hon flyr från sin gemål till honom, men blir mottagen med kold och begabberi. Hon will dränka sig, men räddas af Ralph. Efter en het scen med sin Herr man, följer hon honom och Ralph till ön Bourbon. Under tiden corresponderar hon med Raymon, som också besvarar breven mycket varmt, fast han redan åktat en rik flicka. Öfwersten kommer öfwer hennes brefvevling, misshandlar henne. Hon flyr till Raymon, men får i hans famu underrättelse om hans giftermål. Af förtviflan insjukar hon Ralph kommer med underrättelsen att öfwersten dött. Ralph hade länge ålskat Indiana, de besluta att fasta sig ned i ett wattenfall. De ståder och romanen slutas. Postscript säger att de blewo man och hustru.

Nunnan. Mälaren Horaze understödjer en gammal matros, som testamenteer honom sin bildsöna dotter Denise. Horaze brukar henne en tid till modell, förläst sig i hennes schönhet, och förför henne efter något motstånd, — en scen som med all möjlig colorit är utmålad. Horaze sticker henne i ett kloster. — Den unga actrisen Rosa twingas af sin moder att offra sin oskuld åt mälaren Lorenz, men denne förekommes af wännan Horaze, som sedan han framligt bemött henne sätter henne i samma kloster, der Denise under namnet Blanka var. Båda hade förrut gjort hvarandras bekantskap på en resa. Denise hade nu glömt Horaze och förläst sig i hans vän Lorenz, som hon en gång funnit liggande på marken, såsom hon trodde sju, ehuru han var öfwerlastad. Hennes kärlek näres deraf, att Lorenz undervisar i ritning i klostret. Rosa tänker på Horaze, lednar vid klostervisit. Hon läser de trädiga marellexorna, som warna nunnorna för smä synder mot kyfheten, och hon rodnar, ty hon har ondt samvete. Rosa läser Rousseaus nouvelle Heloise, upptändes till passion och får feber, skrifver till Horaze, utan att få svar, lämnar då klostret och blir åter aktris. Såsom sådan winner hon åter Horaze's kärlek, hvilken dock flockar, när han får dela att Denise, som han trodde försprungit, är lefwer. Han besutar, att för att försöka sitt försäta brott, åka Denise och hon bifaller, fast hon älskar Lorenz. Lorenz will åka Rosa, fast han ej är ålstad af henne. Bröllop skras och i brudbädden finner man Denise säsom lik. Rosa återgår i klostret. —

Gallus oder Römische Scenen aus der Zeit Augusts. Zur Erläuterung der wesentlichen Gegegnisse aus dem häuslichen Leben der Römer von W. A. Becker, Prof. in Leipzig. 2 Th. Mit 5 Taf. Lpz. 1838. (3 Th. 18 gr.) är ett arbete i samma smak som Böttigers Sabina; icke blott af och för dilettanter säsom Bulwers Pompejis sista dagar.

Moses Mendelssohn's sammäliche Werke. Ausgabe in Einem Bande als National-Denkmal. Wien. (4 Th.), 8:o. Hvar till denna upplaga hajar, weta vi icke.

Gefle, hos M. P. Landin.